

VI. ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΕΣ / OBITUARIES

ΧΡΙΣΤΟΣ Α. ΤΕΖΑΣ*

JOHN P. ANTON (ΙΩΑΝΝΗΣ Π. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ)
(Canton, Ohio 2.11.1920 – Tampa, Florida 10.12.2014)**
ΕΝΑΣ ΜΕΓΑΛΟΣ ΕΛΛΗΝΑΣ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ ΤΟΥ ΕΡ.Π.ΑΡ.Μ.***

I

Μία μεγάλη δρυς της επιστήμης και της φιλοσοφίας έπεσε. Ο Ελληνοαμερικανός διαπρεπής Καθηγητής Φιλοσοφίας John P. Anton (Ιωάννης Π. Αντωνόπουλος) (που λάτρευε την Ελλάδα περισσότερο από μας τους Ελλαδίτες) δεν υπάρχει πια. Στις 10 Δεκεμβρίου 2014, πλήρης ημερών, ήτοι 94 ετών και ενός μηνός, στην Tampa της Φλόριδας των Ηνωμένων Πολιτειών, αποκοιμήθηκε για πάντα *άνωθυνα και είρηνικά*, μακριά στην ξένη γη, όπως ο ίδιος με μεγάλο πόνο ψυχής είχε σημειώσει, κλείνοντας τις εργασίες ενός συμποσίου: «Σ' εμάς η μοίρα επιφυλάσσει το τέλος του βίου στην ξένη γη...»¹.

Ο John Anton άφησε πίσω του ένα μεγάλο έργο κι ένα μεγάλο κενό. Το κενό αυτό από το τραγικό, αν και αναμενόμενο, φυσικό γεγονός είναι πράγματι μεγάλο. Εμείς βέβαια που τον αγαπούσαμε τον βλέπουμε ακόμα ανάμεσά μας, όρδιο κι ευδυτηνή να διατυπώνει τις απόψεις του. Αλλά η πραγματικότητα δυστυχώς μας αφήνει μόνο θλίψη. Μας παρηγορεί όμως η βεβαιότητα ότι με το μεγάλο πνευματικό έργο του, αλλά και την όλη στάση και συμπεριφορά του κέρδισε την κατ' άνθρωπο αθανασία.

Θα ήθελα μόνο από την αρχή να παρακαλέσω τους αναγνώστες να με συγχωρήσουν, γιατί, παρά τη συνήθεια για διθυραμβικούς λόγους σε ανάλογες περιπτώσεις, θα επιμείνω, παρεκκλίνοντας από το έθος, στην ανάδειξη μερικών πτυχών της ζωής του τιμωμένου, πολύ σημαντικών κατά τη γνώμη μου. Κατ' αυτόν τον τρόπο φρονώ ότι θ' αποδοθεί η οφειλόμενη και από μένα *τιμή... τής μνήμης*².

---

* Ο Χρίστος Α. Τέζας είναι Ομότιμος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

** Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον πολύτιμο συνεργάτη μου (πρώην φοιτητή μου και τώρα υποψήφιο διδάκτορα) κ. Κωνσταντίνο Κοσκερίδη για τη μεγάλη προθυμία που επέδειξε, όσον αφορά την κατά το δυνατόν καλύτερη εικόνα του κειμένου, αλλά και για τις παρατηρήσεις που είχε την καλοσύνη να μου κάμει.

*** Εργαστήριο Πλατωνικών και Αριστοτελικών Μελετών.

1. Ι. Γ. Δελλής, «Προλογικό σημείωμα», στο: J. P. Anton, *Το Χρονικό μιας Φιλοσοφικής Φιλίας. Τρία Κείμενα και Αλληλογραφία (1948-1982) με τον Ευάγγελο Π. Παπανούτσο*. (Τεκμήρια – Μελέτες Νεοελληνικής Εκπαίδευσης 17, Δ/ντής Σειράς Καθηγητής Σήφης Μπουζάκης), Αθήνα, Εκδ. Gutenberg, 2004, 11 κ.ε.

2. Για την *τιμή... τής μνήμης* —σε διαφορετική όμως περίπτωση— κατά τον Περικλή, σύμφωνα με τον Θουκυδίδη, βλ. Θουκ. *Ιστορία* Β 36,1 κ.ε.

II

Τον μακρό και εν μέρει πολυκύμαντο, αλλ' ευδαίμονα βίο του John Anton θα μπορούσαμε, ίσως, σχηματικά και για καλύτερη κατανόηση, να τον διακρίνουμε στις ακόλουθες έξι —βασικά δε πέντε— χρονικές περιόδους, καθεμία από τις οποίες, χωρίς να είναι σαφώς διακριτή από τις άλλες, συνεισέφερε σημαντικά. Οι χρονικές αυτές περίοδοι είναι οι εξής:

- 1) 1920-1930: Τα παιδικά χρόνια στην Αμερική, με μητρική γλώσσα την ελληνική και γλώσσα της κοινωνίας και των πρώτων τάξεων του δημοτικού την αγγλική.
- 2) 1930-1946: Εφηβεία, εγκύκλια μαθήματα στο Ζυγοβίστι Γορτυνίας και στη Δημητσάνα: επαγγελματικός και πνευματικός προσανατολισμός: το πνεύμα της Εθνικής Αντίστασης.
- 3) 1946-1966: Μια ολόκληρη εικοσαετία στην Αμερική με λαμπρές φιλοσοφικές (αλλά και γενικότερα ανθρωπιστικές) σπουδές³. Μετά τις σπουδές καθηγητής σε γνωστά πανεπιστήμια της Αμερικής, και πρώτη τιμητική διάκριση. Χωρίς ποτέ τα είκοσι αυτά χρόνια να επισκεφθεί την Ελλάδα, διατηρεί επαφή με πνευματικές προσωπικότητες της Ελλάδος και προπάντων με τον Ε. Π. Παπανούτσο.

Το 1955 νυμφεύεται την κυρία Ελένη Βέδου (καταγομένη από τη Βυτίνα πατρόθεν και την Πάτρα μητρόθεν), σύζυγο της ζωής του, με την οποία απέκτησαν τρεις γιους.

- 4) 1966-1983: Χάρης στη διαρκή και υψηλού επιπέδου πνευματική του παραγωγή και την εν γένει επιστημονική του δραστηριότητα, καθηγητής, συνεχώς, σε φημισμένα αμερικανικά πανεπιστήμια και τιμητικές διακρίσεις, και ταυτόχρονα ίδρυση πλειάδας διεθνών επιστημονικών εταιρειών, αλλά και έντονος πόθος νόστου: γνωριμία με πνευματικές προσωπικότητες της Ελλάδος. Το 1983 εκλέγεται Αντεπιστέλλον μέλος της Ακαδημίας Αθηνών.
  - 5) 1983-2012: Ο Anton στο απόγειο της αναγνώρισης διεθνώς και στην Ελλάδα. Οι τιμητικές διακρίσεις διαδέχονται η μία την άλλη.
  - 6) 2012-2014: Συνταξιούχος. Οι σωματικές δυνάμεις τον εγκαταλείπουν σταδιακά μεν αλλά ολοένα και περισσότερο. Διατηρεί, ωστόσο, αχμαία πνευματική διαύγεια.
- 14 Δεκεμβρίου 2014: Αποκοιμάται για πάντα *άνωδυνα και ειρηνικά*.

III

Ο John P. Anton, λοιπόν, γεννήθηκε το 1920 στο Canton του Ohio των Ηνωμένων Πολιτειών από γονείς μετανάστες Αρκαάδες, καταγομένους —από την πλευρά του πατέρα του— από το χωριό Ζυγοβίστι της Αρκαδίας, κοντά στη Δημητσάνα. Το απλό και αρκετά σύνθηδες αυτό γεγονός, ότι δηλαδή η μητρική του γλώσσα ήταν η ελληνική, αλλά η γλώσσα

---

3. Μία σύντομη και περιεκτική αναφορά στην ακαδημαϊκή σταδιοδρομία και στις τιμητικές διακρίσεις του John Anton, γραμμένη μάλιστα από τον ίδιο, βλ. στο: Χ. Α. Τέζας (επιμ.), *Αναγόρευση του Καθηγητή John P. Anton (Ιωάννη Π. Αντωνόπουλου) σε Επίτιμο Διδάκτορα Φιλοσοφίας του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας (18 Μαΐου 2005)*. *Επίσημοι Λόγοι - Υψίσματα - Εργογραφία του τιμωμένου* (Πανηγυρικοί Λόγοι αρ. 59), Ιωάννινα, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 2006, 13 κ.ε.

του κοινωνικού περιβάλλοντος η αγγλική (συμπαρομαρτούντων και άλλων παραγόντων και συγκυριών, όπως λ.χ. η παραμονή του στην Ελλάδα τα χρόνια 1930-1946 και ό,τι συνδέθηκε μ' αυτά, αλλά και αργότερα σχεδόν κάθε χρόνο μερικούς μήνες) έμελλε ν' αποβεί πολύ σημαντικό, το πρώτο σημαντικό γεγονός για τον προικισμένο από τη φύση με εξαιρετικά προσόντα Γιάννη. Οι δύο αυτές γλώσσες, καλλιεργημένες στο έπακρο από τον John Anton, θα χρησίμευαν η μεν πρώτη για την ορθή προσέγγιση και κατανόηση των πηγών των περισσότερων επιστημονικών ερευνών του, η δε δεύτερη για την άνετη επικοινωνία των απόψεών του στο διεθνές επιστημονικό κοινό.

Ευρισκόμενος στην Ελλάδα από το 1930⁴ έως το 1946, στο χωριό Ζυγοβίσι και στη Δημητσάνα τελείωσε τα εγκύκλια μαθήματα. Ακολούθησε η φοίτηση, για καθαρά οικονομικούς λόγους της οικογενείας⁵, αλλά και για γραφειοκρατικούς λόγους σχετιζομένου με την Αμερικανική Πρεσβεία στην Αθήνα⁶, στην Παιδαγωγική Ακαδημία Τριπόλεως, 1939-1940 και 1941-1942⁷, όπου, μεταξύ άλλων, είχε καθηγητή τον λαμπρό δάσκαλο και φιλόσοφο, με πλούσιο μάλιστα ως τότε έργο, Ευάγγελο Παπανούτσο. Αυτή η συνάντηση, *τύχη αγαθή*, με τον Παπανούτσο άλλαξε ριζικά τον πνευματικό και επαγγελματικό προσανατολισμό του δεκαεννεατούς Γιάννη, σύμφωνα με την ομολογία του ίδιου⁸. Οι ιατρικές σπουδές που είχε σκοπό ν' ακολουθήσει στην Αμερική —με όχημα το επάγγελμα του δασκάλου, που θ' αποκτούσε, φοιτώντας αναγκαστικά στην Ακαδημία— αντικαταστάθηκαν από έρωτα προς τη φιλοσοφία και τις ανθρωπιστικές σπουδές⁹. Τον έρωτα αυτόν εμφύσησε, όσο περιέργο κι αν θεωρείται, από την πρώτη ήδη ημέρα της φοίτησης ο λαμπρός δάσκαλος Παπανούτσος στον ευφυή και εξαιρετικά προικισμένο μαθητή Γιάννη Αντωνόπουλο. Η συνάντηση, λοιπόν, με τον Παπανούτσο, υπήρξε αναμφίβολα το δεύτερο μεγάλο γεγονός που σημάδεψε τη ζωή του και εξελίχθηκε σε μία διά βίου φιλία, φιλία που αποτυπώθηκε σε αλληλογραφία εκδοθείσα (στα Ελληνικά, στα οποία και γράφηκε) το 2004, με επιμέλεια

4. Ι. Γ. Δελλής, «Προλογικό σημείωμα» στο: John P. Anton, *Το Χρονικό*, 2004, 10.

5. J. P. Anton, *Το Χρονικό*, 2004, 13.

6. J. P. Anton, *Το Χρονικό*, 2004, 13, 15.

7. J. P. Anton, *Το Χρονικό*, 2004, 16, σημ. 1. Το 1942 και όχι το 1943, όπως αλλού αναφέρεται, αποφοίτησε από την Παιδαγωγική Ακαδημία Τριπόλεως.

8. J. P. Anton, *Το Χρονικό*, 2004, 13-18, και κυρίως 14-16. Αυτή η εκδοχή της ριζικής μεταστροφής του νεαρού Γιάννη Αντωνόπουλου από τις ιατρικές σπουδές στη φιλοσοφία και τις ανθρωπιστικές σπουδές γενικότερα, λόγω της συνάντησής του με τον Ε. Π. Παπανούτσο, είναι ομολογία του ίδιου του John Anton, ομολογία που γίνεται το 2004 στο *Χρονικό*, σε ηλικία 84 ετών και ενώ διέθετε πλήρη διαύγεια πνεύματος, την οποία ευτυχώς διατήρησε ως το τέλος της ζωής του μετά από δέκα χρόνια. Η εκδοχή αυτή, ας μου επιτραπεί να πω, με θρήκε ολότελα σύμφωνα και ως ένα βαθμό με συγκίνησε, γιατί κι εγώ προέκρινα το 1960 τη Φιλοσοφική Σχολή Θεσσαλονίκης από τη Νομική (ή την ΟΠΕ), όπου επίσης είχα επιτύχει, μολονότι διακαώς επιθυμούσα να σπουδάσω Νομικά, λόγω ακριβώς υποτροφίας στη Φιλοσοφική και αδυναμίας να σπουδάσω χωρίς υποτροφία. Η λύτρωση ήρθε μόνο το δεύτερο έτος σπουδών, όταν ο αείμνηστος καθηγητής μου Βασίλειος Τατάκης διδάξε στο δεύτερο έτος σπουδών (σ' εμάς δηλαδή) φιλοσοφία. Έτσι παρέμεινα στη Φιλοσοφική Σχολή. Καλώς ή κακώς άλλοι θα το κρίνουν.

9. J. P. Anton, *Το Χρονικό*, 2004, 14.

του συναδέλφου Ομότιμου καθηγητή Φιλοσοφίας Ιωάννη Γ. Δελλή¹⁰, επιμέλεια που από μετριοφροσύνη βέβαια, αλλ' οπωσδήποτε κακώς, δεν αναφέρεται στο εξώφυλλο του βιβλίου.

Θα μπορούσαμε ίσως να πούμε —*mutatis mutandis*— ότι ο Γιάννης Αντωνόπουλος ήταν ο νεαρός Αθηναίος Ιπποκράτης του Πρωταγόρα¹¹ του Πλάτωνα, που βαδιά χαράματα (δρδρου βαδέος), χτύπησε την πόρτα του σπιτιού του Σωκράτη, προκειμένου εκείνος να τον οδηγήσει και να τον συστήσει στον σοφιστή Πρωταγόρα, που πριν δυο μέρες είχε αφιχθεί στην Αθήνα, αλλά ο Ιπποκράτης πληροφορήθηκε την άφιξή του μόλις το προηγούμενο βράδυ και γι' αυτό δεν τον έπιασε ύπνος και ήδελε το προηγούμενο κιόλας βράδυ, νύχτα βαδιά, να πάει στον Σωκράτη.

Κατά την διάρκεια των σπουδών του στην Ακαδημία Τριπόλεως αλλά και μετά απ' αυτές ο John Anton, έχοντας εκ φύσεως το χάρισμα, και λόγω ίσως των συζητήσεων με τον Παπανούτσο για την ποίηση και τη σημασία της, και της προτροπής απ' αυτόν, άρχισε να γράφει ποιήματα¹², γιατί, όπως ο ίδιος διατείνεται, «ο πόθος για τη λευτεριά εκφραζόταν μέσα από τα ποιήματα που γράφαμε...» και συνεχίζει: «Λίγο ως πολύ, όλοι οι ευσυνείδητοι πρόσφεραν αυτό που μπορούσαν... Κάποιοι από μάς που δεν ξέραμε πώς να γίνουμε πολεμιστές, πήραμε την πένα στα χέρια μας να κάνουμε το λόγο κείμενο προκήρυξης, προτροπή, τραγούδι, ποίημα»¹³. Μ' αυτόν τον τρόπο ο John Anton συμμετέσχε στην Αντίσταση¹⁴.

Εν είδει συμπεράσματος και με σεβασμό πάντα στην ομολογία του ίδιου του John Anton, θα μπορούσε ίσως, νομίζω, να ειπωθεί ότι, χωρίς τη συνάντηση με τον Παπανούτσο, ο John Anton θα διέπρεπε ασφαλώς στην ιατρική επιστήμη, προς την οποία είχε έφεση, όταν τελείωσε το Γυμνάσιο της Δημητσάνας, αλλά κάποιοι άλλοι μάλλον —κι όχι όλοι, τουλάχιστον, εμείς— θα πρωτοστατούσαν στην απόδοση της οφειλόμενης τιμής. Αλλά και χωρίς τα εξαιρετικά προσόντα του John Anton η συνάντηση των δύο θα ήταν μία από τις πολλές —ή μία από τις λίγες σημαντικές— που ο Παπανούτσος είχε κατά τη διάρκεια των πολ-

10. Βλ. και πιο πάνω, σημ. 1. (Τα πρωτότυπα των επιστολών, δωρηθέντα από τον J. P. Anton, φυλάσσονται στο *Εργαστήριο Πλατωνικών και Αριστοτελικών Μελετών*.) Η αλληλογραφία του John Anton με τον Ευάγγελο Παπανούτσο μπορεί ν' αποτελεί πηγή εμπνεύσεως για τους νέους και όχι μόνο.

11. Πλάτωνος Πρωταγόρας 310a - 314c. Ο ίδιος ο Παπανούτσος, γεννημένος παιδαγωγός, και με μεγάλη εμπειρία, απέδιδε μεγάλη σημασία σε δύο παράγοντες: τη δίψα για μάθηση του μαθητή και την εμπιστοσύνη στον δάσκαλο, και τούτο καθιστούσε σαφές όποτε τού δινόταν η ευκαιρία, όπως λχ. σε μια διάλεξη του στην κατάμεστη αίθουσα «Τέχνης» της Θεσσαλονίκης, τέλη Νοεμβρίου ή αρχές Δεκεμβρίου του 1963 (την οποία είχα την τύχη να παρακολουθήσω), αναφέροντας μάλιστα με τον δικό του, ανεπανόληπτο τρόπο, το επεισόδιο με τον Ιπποκράτη του Πρωταγόρα.

12. J. P. Anton, *Το Χρονικό*, 2004, 15 κ.ε. Μερικά από τα ποιήματά του δημοσιεύτηκαν, άλλα τα φύλαγε, όπως το μεγαλύτερο «Ύμνος στον Αγώνα για τη Λευτεριά» «από εκατόν τριάντα περίπου τετράστιχα» που έγραφε «το Νοέμβρη του 1943» (*Το Χρονικό*, 2004, 17).

13. J. P. Anton, *Το Χρονικό*, 2004, 17.

14. Οτιδήποτε πέραν αυτού, όπως και η δική μου αναφορά σ' ενεργό συμμετοχή στην Εθνική Αντίσταση, αναφορά που έκαμα το 2005 κατά την αναγόρευσή του σε Επίτιμο Διδάκτορα Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (Χ. Α. Τέζας [επιμ.], *Αναγόρευση του Καθηγητή John P. Anton [Ιωάννη Π. Αντωνόπουλου]* σε Επίτιμο Διδάκτορα Φιλοσοφίας, 2006, 13 κ.ε.), αυτή τη σημασία πρέπει να έχει.

λών ετών διδασκαλίας σε διάφορα πνευματικά ιδρύματα¹⁵. Με άλλα λόγια, πρόκειται για συνάντηση, από ευτυχή συγκυρία, δύο μεγάλων ανδρών· ο καθένας έδωσε και πήρε από τον άλλο ό,τι καλύτερο μπορούσε. Ο διψασμένος για μάθηση και προικισμένος με σπάνια πνευματικά προσόντα μαθητής συνάντησε, *τύχη αγαθή*, τον φωτισμένο δάσκαλο.

Ο John Anton αναγνώριζε χωρίς καμία επιφύλαξη την οφειλή του στον Παπανούτσο, όπως άλλωστε καθίσταται σαφές και από όσα γράφει στην «Εισαγωγή» στο *Χρονικό*¹⁶ αλλά και από την όλη αλληλογραφία. Εκτός από τη μεταστροφή από την ιατρική στη φιλοσοφία, συνοψίζοντας, θα λέγαμε ότι και η επιστροφή του στην Ελλάδα οφείλεται εν μέρει στις προτροπές του Παπανούτσου¹⁷, καθώς και η σύνδεσή του με τον πνευματικό κόσμο της Ελλάδος¹⁸. Τού χρωστάει, θα μπορούσαμε να πούμε, το *εὖ ζῆν*¹⁹, όπως ο ίδιος το εξέλαβε και το πραγμάτωσε.

Αλλά και ο John Anton προσπάθησε ν' ανταποδώσει τα μέγιστα στο δάσκαλό του. Αυτό έγινε με τη συμμετοχή του με άρθρα στο περιοδικό που εξέδιδε ο Παπανούτσος, *Φιλοσοφία και Ζωή*, από τη δεκαετία του 1950, με διβλιοκρισίες έργων του σε αμερικανικά διεθνή φιλοσοφικά περιοδικά, με μεταφράσεις άρθρων του και κυρίως με τη μετάφραση (σε συνεργασία με τον Β. Κουκή) του σημαντικότερου ίσως έργου του Παπανούτσου, της *Γνωσιολογίας*, στ' Αγγλικά και την έκδοσή της από τον Εκδοτικό Οίκο State University of New York Press το 1968. Το πόσο σημαντικό ήταν αυτό το *ἀντίδωρον* του μαθητή προς το δάσκαλο φαίνεται και από την προτροπή του ίδιου του Παπανούτσου για μεταφράσεις έργων του στ' Αγγλικά²⁰, γιατί γνώριζε ότι, εάν τα έργα *græca sunt, non leguntur*.

Φρόντισε ακόμη ο Anton για την πρόσκληση του Παπανούτσου για διάλεξη πρώτα και μετά ως Επισκέπτη Καθηγητή στο State University of New York at Buffalo για το ακαδημαϊκό έτος 1967-1968²¹. Η Χούντα όμως των Αθηνών ματαίωσε, παρά τις διαμαρτυρίες του Anton και του αμερικανικού Πανεπιστημίου, τη μετάβαση του Παπανούτσου στην Αμερική²².

15. Όπως το 1920 «για λίγους μήνες» στο «Ελληνικό Σχολείο στον Άγιο Νικόλαο Μελιτινής Μάνης», στο «Άβερλώφειον Γυμνάσιον» της Αλεξανδρείας (1921-1931 [με ενδιάμεσες διακοπές λόγω σπουδών του στη Γερμανία]), σε Διδασκαλεία (1931-1934), Παιδαγωγικές Ακαδημίες (1934-1944), στο «Αθήναιον» αργότερα (1946-1967), αλλά και αλλού.

16. J. P. Anton, *Το Χρονικό*, 2004, κυρίως 13-16, αλλά αυτό γίνεται σαφές και από την όλη αλληλογραφία.

17. J. P. Anton, *Το Χρονικό*, 2004, 18.

18. J. P. Anton, *Το Χρονικό*, 2004, 15, 19.

19. J. P. Anton, *Το Χρονικό*, 2004, ιδιαίτερα 19.

20. J. P. Anton, *Το Χρονικό*, 2004, 150, αλλά και σε άλλες επιστολές του Παπανούτσου προς τον Anton.

21. J. P. Anton, *Το Χρονικό*, 2004, 19, και σημ. 4. Για την εκ μέρους του Παπανούτσου αναγνώριση των προσπαθειών αυτών του Anton βλ. Ε. Π. Παπανούτσου, *Απομνημονεύματα. Ένα χρόνο της Μπάμπης Οικονόμου* (Σειρά: Μαρτυρίες 5), Αθήνα, Εκδ. Στρατής Γ. Φιλιππίτης, 1982, 125 κ.ε.

22. J. P. Anton, *Το Χρονικό*, 2004, 19 κ.ε.

IV

Η επόμενη περίοδος της ζωής του John Anton (χωρίς, επαναλαμβάνω, καμία περίοδος να είναι και να νοείται σαφώς διακριτή από τις άλλες), σχεδόν ακριβώς εικοσαετής, άρχισε τον Ιούνιο του 1946 και τέλειωσε τον Αύγουστο του 1966. Έφυγε, λοιπόν, το 1946 για την Αμερική, «τη χώρα όπου γεννήθηκε», με σκοπό, όπως γράφει²³, να μην ξαναγυρίσει πίσω, αλλά γύρισε με μια σπάνια πνευματική σκευή. Πράγματι, μετά την επιστροφή του το 1946 στις Ηνωμένες Πολιτείες ο John Anton σπούδασε φιλοσοφία, κλασική φιλολογία και κοινωνικές επιστήμες κοντά στους καθηγητές J. H. Randall, Jr., I. Edman και P. O. Kristeller, εκπροσώπους της πραγματιστικής προσέγγισης της φιλοσοφίας, στο Columbia University έως το 1954, οπότε έλαβε το δίπλωμα του διδάκτορος (B. A. το 1949, M. A. το 1950 και PhD το 1954). Κατά τη διάρκεια των σπουδών του είχε στενή συνεργασία και με τους επίσης μεγάλους καθηγητές του Πανεπιστημίου του Harvard, τον W. Jaeger, τον θεμελιωτή του Γ' ανθρωπισμού, τον K. von Fritz και τον E. Kapp. Σε όλους τους προαναφερθέντες, αλλά και σε άλλους, οφείλει, κατά την ομολογία του ίδιου²⁴, ένα μέρος της όλης επιστημονικής του συγκρότησης, και μάλλον αναμφίβολα στον Werner Jaeger την αντίληψή του για ανάγκη τροφής της παιδείας προς την κατεύθυνση των ανθρωπιστικών σπουδών.

Η ακαδημαϊκή σταδιοδρομία του καθηγητή J. P. Anton άρχισε και πριν από το 1954, αλλά κυρίως από τότε, όταν δηλαδή αποπεράτωσε τη διδακτορική του διατριβή πάνω στην οντολογία του Αριστοτέλη. Η διατριβή αυτή με τίτλο *Aristotle's Theory of Contrariety* εκπονήθηκε, όπως συνάγεται και από τα προαναφερθέντα, υπό την εποπτεία των γνωστών ιστορικών της φιλοσοφίας J. H. Randall, Jr. και I. Edman, αλλά έλαβε τη μορφή που έχει, κατά την ομολογία του ίδιου του Anton²⁵, με την παρότρυνση και συμβολή του W. Jaeger και του K. von Fritz. Δημοσιεύθηκε το 1957 (στη γνωστή σειρά International Library of Philosophy, Psychology and Scientific Method) ταυτόχρονα από δύο εκδοτικούς οίκους (Routledge and Kegan Paul στο Λονδίνο, και Humanities Press στη Νέα Υόρκη), αναδημοσιεύτηκε το 1987, ως paperback, από τον εκδοτικό οίκο University Press of America, και μεταφράστηκε σαράντα πέντε χρόνια αργότερα στα Ελληνικά από τον Νικόλαο Σ. Μελισσιδή και εκδόθηκε από τον εκδοτικό οίκο Α. Α. Λιβάνη²⁶.

Οι λαμπρές αυτές σπουδές του John Anton ήταν ασφαλώς το τρίτο μεγάλο γεγονός που σφράγισε, αυτό ιδιαίτερα (όπως βέβαια και η συνάντησή με τον Παπανούτσο) την ακαδημαϊκή του σταδιοδρομία και το μεγάλο του πνευματικό έργο. Γιατί είναι προφανές ότι ο J. P. Anton έλαβε κατά τη διάρκεια των σπουδών του γερά θεμέλια για την περαιτέρω πορεία του, έτσι

23. J. P. Anton, *Το Χρονικό*, 2004, 17 κ.ε.

24. J. P. Anton, *Αριστοτέλης. Η Θεωρία της Εναντιότητας (Aristotle's Theory of Contrariety)*. Ελλ. μτφρ.: Ν. Μελισσιδής, με Εισαγωγή του συγγραφέα, Αθήνα, Εκδ. Λιβάνης, 2001, 11, 18.

25. J. P. Anton, *Αριστοτέλης. Η Θεωρία της Εναντιότητας*, 2001, 18.

26. Εργογραφία του John Anton ως το 2006, καταγεγραμμένη κατά ενιαίο και ομοιόμορφο τρόπο από τον υπογράφοντα, βλ. Χ. Α. Τέζας (επιμ.), *Αναγόρευση του Καθηγητή John P. Anton (Ιωάννη Η. Αντωνόπουλου) σε Επίτιμο Διδάκτορα Φιλοσοφίας*, 2006, 39-62. Από την εργογραφία λαμβάνει κανείς γνώση και για τ' αυτοτελή έργα και άρθρα που συνέγραψε σε καθεμιά από τις περιόδους της ζωής του, κυρίως βέβαια από την τρίτη (1946-1966) και μετά.

που κατέστη ένας από τους σημαντικότερους αριστοτελιστές αλλά και γενικότερα ερμηνευτές της ελληνικής σκέψης και γενικότερα του ελληνικού πολιτισμού δια μέσου των αιώνων, από την κλασική εποχή ως σήμερα. Αυτή τη σκέψη κι αυτόν τον πολιτισμό ο John Anton προσπάθησε να καταστήσει γνωστό και να προβάλλει διεθνώς με τα συγγράμματά του στα Αγγλικά, πρωτίστως, αλλά και στα Ελληνικά. Από τους αρχαίους ασχολήθηκε κυρίως με τον Αριστοτέλη αλλά και με τον Πλάτωνα και την τραγική ποίηση. Από τους νεωτέρους και συγχρόνους ασχολήθηκε και με φιλοσόφους (B. N. Τατάκη, Π. Κανελλόπουλο, Ι. Ν. Θεοδωρακόπουλο και ιδιαίτερα με τον Ε. Π. Παπανούτσο) και με πεζογράφους και ποιητές (Κ. Παλαμά, Ν. Καζαντζάκη, Κ. Βάρναλη και προπάντων με τους Κ. Καβάφη και Α. Σικελιανό).

Επιπλέον τα ενδιαφέροντά του κάλυπταν γενικά την Ιστορία της Φιλοσοφίας και κυρίως την Αμερικανική Φιλοσοφία και τη Φιλοσοφία του Διαφωτισμού, ενώ από τη συστηματική φιλοσοφία τον ενδιέφεραν η Φιλοσοφία της Τέχνης και η Αισθητική, καθώς και η Μεταφυσική. Ο John Anton αφομοίωσε ένα μεγάλο μέρος της νεώτερης και σύγχρονης ευρωπαϊκής σκέψης.

Η μέθοδός του χαρακτηρίζεται από βαθιά γνώση όλων σχεδόν των σχετικών κειμένων της περιόδου που κάθε φορά εξετάζει, φιλοσοφικών και μη, αλλά και της ιστορίας και του πολιτισμού, και η προσπάθειά του τείνει στο να εντάξει τις ιδέες στο πολιτισμικό περιβάλλον. Η έρευνα του καθηγητή J. P. Anton είναι στραμμένη προς την αξιολογία, αφού η όλη προσπάθειά του αποσκοπεί στην ανάδειξη εκείνων των αξιών του παρελθόντος που μπορούν να γονιμοποιήσουν τον προβληματισμό για την αντιμετώπιση των προβλημάτων του παρόντος. Αυτό είναι το στίγμα της όλης πνευματικής του παρουσίας. Ο ίδιος, επηρεασμένος από τον Αριστοτέλη, βλέπει την ευδαιμονία του ανθρώπου στον θεωρητικό βίο σε συνδυασμό με την τήρηση των κανόνων της ηθικής.

Τα πολλά και ποικίλα ενδιαφέροντά του, σε συνδυασμό με τα σπάνια πνευματικά και ψυχικά προσόντα του, τον οδήγησαν στη συγγραφή ή σε μετάφραση και έκδοση (απ' αυτόν μόνο ή και σε συνεργασία με άλλους) δεκάδων αυτοτελών συγγραμμάτων, καθώς και στη συγγραφή (απ' αυτόν μόνο) διακοσίων περίπου άρθρων και βιβλιοκρισιών (αρκετά από τα οποία βιβλία και άρθρα του ή γράφηκαν εξ αρχής στα Ελληνικά ή μεταφράστηκαν στα Ελληνικά), αλλά και στην ίδρυση (σε συνεργασία με άλλους) φιλοσοφικών εταιρειών ελληνικού και διεθνούς ενδιαφέροντος. Υπήρξε επίσης μέλος διευθύνσεως σε πλειάδα διεθνών περιοδικών. Συμμετέσχε, τέλος, σε πλείστα όσα διεθνή συνέδρια, αρκετά από τα οποία έγιναν στην Ελλάδα.

Η επιστημοσύνη του συντέλεσε, ώστε να διδάξει σε πολλά μεγάλα πανεπιστήμια του κόσμου. Βέβαια από το 1982 ως τη συνταξιοδότησή του το 2012 διετέλεσε καθηγητής και μάλιστα με τον επίσημο τίτλο «Διακεκριμένος Καθηγητής» στην έδρα της «Ελληνικής Φιλοσοφίας και του Ελληνικού Πολιτισμού» (Distinguished Professor of Greek Philosophy and Culture) στο Πανεπιστήμιο της South Florida (στην πόλη Tampa).

Θα ήταν παράλειψη, ωστόσο, να μην αναφερθεί και ο έντονος πόθος του νόστου που φαίνεται να κατέλαβε τον John Anton κατά την τέταρτη περίοδο της ζωής του 1966-1983 —αλλά και ως τον θάνατό του, αφού, εκτός των άλλων, όπως συχνά έλεγε, η Ελλάδα είναι η ωραιότερη χώρα του κόσμου—, και κυρίως μετά την κατάρρευση της δικτατορίας, καθώς και η πικρία και η απογοήτευση που τού επιφυλάχθηκε. Πράγματι, ο John Anton κατέστησε γνωστή την επιθυμία του να επιστρέψει οριστικά στη χώρα των προγόνων του, μια επιθυμία που διακατέχει πολλούς από τους ομογενείς, άσχετα αν διάφοροι λόγοι τους κρατούν στα ξένα. Αλλά η επιθυμία του αυτή προσέκρουσε στην άρνηση της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών, η οποία, θέλοντας όλα τα μέλη της, ει δυνατόν, να είναι ισουψή, σωματικά και πνευματικά, έκανε τον Ιούνιο

του 1979 μια ακατανόητη εκλογή, μια εκλογή που επιβεβαίωσε ακόμη μία φορά ένα φαινόμενο της νεοελληνικής πραγματικότητας, που περιέγραψε ο Χαρίλαος Τρικούπης με τέσσερις μόνο λέξεις: «... άνθ' ἡμῶν ὁ Γουλιμής». Αλλά η ακατανόητη αυτή εκλογή, ειρήσθω εν παρόδω, είχε και μια θετική παρενέργεια, γιατί έφερε απελευθέρωση από πραγματική τυραννία όλων, όσοι υπηρετούσαμε στον Τομέα (Σπουδαστήριο τότε) Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Η χρονική αυτή περίοδος έκλεισε μ' ένα ευχάριστο, προαναφερθέν ήδη, γεγονός, την εκλογή του John Anton από την Ακαδημία Αθηνών ως Αντεπιστέλλοντος Μέλους αυτής. Η τιμητική αυτή διάκριση ήταν ασφαλώς κάτι λιγότερο απ' ό,τι τού άξιζε, αλλ' οπωσδήποτε η μεγαλύτερη διάκριση που τού απονεμήθηκε στην Ελλάδα.

V

Κατά την πέμπτη και μακροτέρα περίοδο της ζωής του (1984-2004) ο John Anton ήταν, όπως πολλοί από μας τον γνωρίσαμε. Ορθώς έχει επισημάνει ο Ομοτίμος καθηγητής Φιλοσοφίας Ιωάννης Γ. Δελλής²⁷ ότι «στο πρόσωπό του» μπορούσε «ν' αναγνωρίσει» κανείς «αφενός μεν τις», κατά τον Μάρκο Αυρήλιο²⁸, «ιδιότητες του ευδαίμονος ανθρώπου... αφετέρου δε τα πλατωνικά κατηγορήματα του φιλοσόφου», όπως αυτά περιγράφονται στην *Πολιτείαν*²⁹.

Θα προσέθετα ότι ο John Anton προσπαθούσε να προσφέρει στην Ελλάδα με διάφορους τρόπους συμμετοχή σε συνέδρια, διαλέξεις κτλ., όσο περισσότερα μπορούσε, και γιατί, όπως μπορώ να εικάσω από τις μακρές συνομιλίες που είχαμε, αυτό τού επέβαλλε η αγάπη του για την Ελλάδα και γιατί θεωρούσε ότι όφειλε ανταπόδοση στη γενική αναγνώριση που τύχαινε, μια αναγνώριση που εκφραζόταν με αλληπάλληλες τιμητικές διακρίσεις, όπως προαναφέρθηκε. Φυσικό ήταν η προσπάθειά του να έχει ως κύριο —αλλ' όχι μοναδικό— στόχο την ανάπτυξη της φιλοσοφίας στη χώρα μας.

Πράγματι, για τη συμβολή του αείμνηστου πια καθηγητή στην επιστήμη τού απενεμήθηκαν και στο εξωτερικό και στην Ελλάδα πολλά βραβεία και τιμές. Θα περιοριστώ ν' αναφέρω την αναγνώριση, της οποίας έτυχε στην Ελλάδα, για ευνοήτους λόγους. Η Ακαδημία Αθηνών, όπως προαναφέρθηκε, εξέλεξε το 1983 τον καθηγητή Anton Αντεπιστέλλον Μέλος της. Το Πανεπιστήμιο Αθηνών το 1992 (10 Ιουνίου), το Πανεπιστήμιο Πατρών το 2004 (13 Μαΐου), το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων το 2005 (18 Μαΐου) και το Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης το 2008 (18 Ιουνίου) τον αναγόρευσαν Επίτιμο Διδάκτορα Φιλοσοφίας. Η Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών το 1963 και ο Φιλολογικός Σύλλογος «Παρνασσός» το 1992 τον εξέλεξαν Επίτιμο Μέλος τους. Ο Δήμος Σαμίων το 1988 και ο Δήμος Ζαχάρως το 1991 του απένειμαν τον τίτλο του «Επιτίμου Πολίτου μέ Χρυσού Μετάλλιον», η Διεθνής Εταιρεία Ελληνικής Φιλοσοφίας τον αναγόρευσε το 1993 Επίτιμο Πρόεδρο, ενώ οι Αρκάδες τον ανακήρυξαν επιφανέστερο συμπολίτη τους του έτους 1998.

27. «Προλογικό σημείωμα», στο: J. P. Anton, *Το Χρονικό*, 2004, 9.

28. Μάρκου Αυρήλιου *Τὰ εἰς ἑαυτὸν* VI, 30, 1: *τήρησον οὖν σεαυτὸν ἀπλοῦν, ἀγαθόν, ἀκέραιον, σεμνόν, ἄκομψον, τοῦ δικαίου φίλον, δεοσεβῆ, εὐμενῆ, φιλόστοργον, ἐρρωμένον πρὸς τὰ πρέποντα ἔργα. ἀγωνίσαι, ἵνα τοιοῦτος συμμείνης, οἷόν σε ἠδέλησε ποιῆσαι φιλοσοφία.*

29. Πλάτωνος *Πολιτεία* 487 a: *φύσει ... μνήμων, εὐμαθής, μεγαλοπρεπής, εὐχαρῖς, φίλος τε καὶ συγγενῆς ἀληθείας, δικαιοσύνης, ἀνδρείας, σωφροσύνης.*

VI

Στα πλαίσια αυτής της προαναφερθείσας προσπάθειας του John Anton για ανάπτυξη της φιλοσοφίας στην Ελλάδα είχα κι εγώ τη μεγάλη τύχη να τον γνωρίσω καλύτερα και να συνδεθούμε με στενή φιλία από τις αρχές του 2003 ως το τέλος της ζωής του. Όντως, ενώ τον γνώρισα για πρώτη φορά στα μέσα της δεκαετίας του 1980 και τον ξανασυνάντησα δύο-τρεις φορές ως το 2002, οι σχέσεις μας κατά τη διάρκεια των δεκαοκτώ περίπου αυτών ετών ήταν απλώς τυπικές. Τότε, τα Χριστούγεννα του 2002, του έγραψα μία επιστολή (όπως ταυτόσημες επιστολές έστειλα σε όσους γνώριζα —ή απλώς ήξερα τα ονόματά τους, με μόνο κριτήριο την ενασχόλησή τους με την Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία) και του γνωστοποίησα την ίδρυση στον Τομέα Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, δια Προεδρικού Διατάγματος, δημοσίου *Εργαστηρίου* (–Κέντρου) *Πλατωνικών και Αριστοτελικών Μελετών*. Η απάντησή ήρθε γρήγορα και ήταν πολύ ενδιαφέροντα. Ήταν ασφαλώς για μένα η πιο μεγάλη ενθάρρυνση, που προερχόταν από έναν επιστήμονα διεθνούς φήμης και μάλιστα αριστοτελιστή, για μια προσπάθεια που αναλάμβανα και που απαιτούσε διάθεση μακρού και πολύτιμου χρόνου. Έκτοτε οι σχέσεις μας υπήρξαν πολύ στενές και η τηλεφωνική επικοινωνία μας, τακτική και κάθε φορά μακράς διάρκειας, αφορούσε θέματα πρωτίστως φιλοσοφικά αλλά και πολιτικά. Γι' αυτό θεωρώ ότι η συνάντησή μου με τον John Anton έγινε *τύχη άγαθη*. Οικόθεν νοείται ότι λάμβανα σοβαρά υπ' όψιν μου όλες τις θέσεις και τις υποδείξεις του.

Ο John Anton, ο οποίος από τη δεκαετία του 1980 είχε δώσει επανειλημμένα διαλέξεις στο Πανεπιστήμιο αλλά και στην πόλη των Ιωαννίνων, τον Μάιο του 2004, προσκεκλημένος από τον υπογράφο, έδωσε διάλεξη στο Πανεπιστήμιο: έτσι του δόθηκε η ευκαιρία να δει με τα μάτια του το *Εργαστήριο Πλατωνικών και Αριστοτελικών Μελετών* και ν' αναγνωρίσει τις προσπάθειες που γίνονταν, χωρίς κανένα απολύτως οικονομικό όφελος, προκειμένου να οργανωθεί το *Εργαστήριο*. Γι' αυτό και αποφάσισε το 2006 και το 2011 να δωρίσει ένα μεγάλο μέρος της προσωπικής του βιβλιοθήκης στο *Εργαστήριο*. Κατά προτροπήν μάλιστα αυτού δώρισε στο *Εργαστήριο* το μεγαλύτερο μέρος της προσωπικής βιβλιοθήκης του και ο Ελληνοαμερικανός καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της South Florida κ. Πλάτων Ρήγος, επιστήθιος φίλος μου έκτοτε. Οι δύο αυτές βιβλιοθήκες, που περιλαμβάνουν αρκετά βιβλία που δεν υπάρχουν σε καμιά βιβλιοθήκη της Ελλάδος, κατέχουν, μαζί με άλλες δωρεές σημαντικωτάτων και ευρύτατα γνωστών νομικών και φυσικών προσώπων, περίοπτη θέση στο *Εργαστήριο*. Οι δύο προαναφερθέντες καθηγητές είναι ως τώρα οι σημαντικότεροι ευεργέτες του *Εργαστηρίου*, χωρίς σε καμιά περίπτωση μ' αυτό να υποτιμώνται οι δωρεές πολλών άλλων³⁰, όπως λ.χ. η δωρεά εις μνήμην του αειμνήστου καθηγητή Δημητρίου Ν. Κούτρα, αδελφικού μου φίλου, που έγινε από την αδελφή του κα Ασημίνα Κούτρα, καθηγήτρια φιλόλογο, τον Ιούλιο του 2015.

Στα πλαίσια των σχέσεων του J. P. Anton με την πόλη των Ιωαννίνων και το Πανεπιστήμιό της από τη δεκαετία του 1980 συνεχώς έγινε και η αναγόρευσή του, κατόπιν ιδιικής μου εισηγήσεως, σε Επίτιμο Διδάκτορα Φιλοσοφίας το 2005 (18 Μαΐου), αναγόρευση που τιμά και τον ίδιο αλλά και το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

30. Πλήρη κατάλογο των ευεργετών και δωρητών βλ. στον διαδικτυακό τόπο <http://erparm.peruoi.gr>

VII

Αν υποθέσουμε ότι μού γινόταν κάποια ερώτηση, παραπλήσια με την ερώτηση που ο πυθαγόρειος φιλόσοφος Εγεκράτης ο Φλειάσειος έκανε στον Ηλείο φιλόσοφο Φαίδωνα³¹, πιστό μαθητή του Σωκράτη, που ήταν παρών κατά τις τελευταίες στιγμές της ζωής του δασκάλου του, ερώτηση που έγινε στον Φλειούντα (ΒΔ της Νεμέας): *Αὐτός, ὦ Φαίδων, παρεγένου Σωκράτει ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ ἣ τὸ φάρμακον ἔπιεν ... ἢ ἄλλου του ἤκουσας;* η απάντησή μου θα ήταν αρνητική. Δυστυχώς τα τελευταία χρόνια της ζωής του δεν μπόρεσα να δω από κοντά τον φίλον John Anton.

Από τις μακράς όμως διαρκείας τηλεφωνικές συνομιλίες που είχαμε ας μού επιτραπεί ν' αναφέρω μόνο τέσσερις διαπιστώσεις μου, με κριτήριο επιλογής των το γεγονός ότι αφορούν γενικά θέματα³² και είναι επίκαιρες. «Πρώτον, ήταν πάντα ενήμερος για όσα συνέβαιναν στην Ελλάδα. Δεύτερον, συμφωνούσαμε ότι ο ελληνικός λαός δεν έχει πολιτική παιδεία και ότι η κακοδαιμονία της Ελλάδος οφείλεται, εκτός αυτού, και στο γεγονός ότι οι Νεοέλληνες θέτουμε το προσωπικό συμφέρον υπεράνω του γενικού και το κομματικό υπεράνω του εθνικού, στάση που ορθώς θεωρούσε ως αιτία πολλών δεινών. Τρίτον, πίστευε ότι οι πολιτικοί ηγέτες της Ελλάδος θα ήταν διαφορετικοί, αν είχαν διαβάσει τους αρχαίους (συχνά αναφερόταν στον Θουκυδίδη και στους Τραγικούς ποιητές) και προπάντων αν είχαν μελετήσει Πλάτωνα και Αριστοτέλη. Τέταρτον, φρονούσε ότι δύσκολα θα βρεθούν ευρωπαίοι πολιτικοί ηγέτες που θα κρίνουν ότι μπορεί να υπάρξει Ευρώπη χωρίς την Ελλάδα και οι οποίοι θ' αναλάβουν το βάρος της ευθύνης για την αποπομπή της Ελλάδος από την Ευρωπαϊκή Ένωση. «Το όνομα της Ελλάδος», έλεγε, «έχει πολύ μεγάλο πολιτικό και πολιτισμικό βάρος». Η άποψή του αυτή, που τη διατύπωσε το τελευταίο καλοκαίρι της ζωής του, φαίνεται μάλλον να επιβεβαιώνεται από τα πρόσφατα (αρχές Ιουλίου 2015) τραγικά γεγονότα που ζει η χώρα μας, αλλά ίσως είναι νωρίς ακόμη να το ισχυριστούμε με βεβαιότητα.»

Με τον θάνατο του αείμνηστου John Anton η Ελλάδα έχασε ένα μεγάλο τέκνο της: η φιλοσοφία έναν διαπρεπή θεράποντά της: η πόλη και το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων έναν μεγάλο φίλο, κι εγώ, προσωπικά, έναν αλησμόνητο κι αναντικατάστατο αδελφικό φίλο.

Κλείνοντας, θα μου επιτρέψετε να του αφιερώσω ένα γνωστό δίστιχο, γιατί πιστεύω ότι αυτό εκφράζει και τα δικά μου και πολλών άλλων τα αισθήματα απέναντί του:

*Χαῖρέ μοι ἀρχαίης σοφίης, φίλε, συνδιασῶτα
σεῖο καὶ εἰς Αἶδεω μνήσομ' ἀποιχομένου.*

31. Στον ομώνυμο πλατωνικό διάλογο Φαίδων 57 a.

32. Το κείμενο από το σημείο αυτό ως το τέλος είναι, επίτηδες το ίδιο, όπως ακριβώς είχε γραφεί πριν από το ακατανόητο δημοψήφισμα της 5ης Ιουλίου 2015 και τα τραγικά γεγονότα που ακολούθησαν. Γι' αυτό και έχει κλειστεί σε εισαγωγικά.

(1. Αυτοτελή έργα του ιδίου. 2. Αυτοτελή έργα εκδοθέντα, ή και μεταφρασθέντα από τον J. P. A. 3. Έργα μεταφρασθέντα και εκδοθέντα σε συνεργασία με άλλους, και 4. Έργα εκδοθέντα σε συνεργασία με άλλους.)

ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΑ JOHN P. ANTON
(ΙΩΑΝΝΗ Π. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ)*

1. *Aristotle's Theory of Contrariety*, London, Routledge and Kegan Paul; New York, Humanities Press (The International Library of Psychology, Philosophy and Scientific Method), 1957. Pp. xi, 253; new pb. edition, University Presses of America, 1987.
2. Reprint: Volume 1 in *Routledge Ancient Philosophy in Ten Volumes*, special edition (The International Library of Philosophy), 2000.
3. *Αριστοτέλης Η Θεωρία της Εναντιότητας (Aristotle's Theory of Contrariety)*. Ελληνική μετάφρ.: Ν. Μελισσιδής με Εισαγωγή του συγγραφέα, Αθήνα, Εκδ. Λιβάνης, 2001, σ. 428.
4. *Δέκα Δοκίμια*, Αθήνα, Έκδ. Γρηγόρης, 1968, σ. 197. Περιεχόμενα: 1. Τò Διονυσιακό στοιχείο στους Πλατωνικούς διαλόγους. 2. Τò κύριο θέμα του *Φαίδωνος*. 3. Ό έλεγχος τής συμμετρικής θεωρίας από τόν Πλωτίνο. 4. Οι αντίληψεις του Πλωτίου για τò λειτουργήμα του καλλιτέχνη. 5. Ό John Dewey και ή άρχαία Έλληνική φιλοσοφία. 6. Φιλοσοφία και σύγχρονος πολιτισμός. 7. Ό κλασικός άνθρωπισμός στην ποίηση του Σεφέρη. 8. Μαρξισμός και Ύπαρξισμός. 9. Ωραίο και τεχνική. 10. Η άνδρώπινη άρετή.
5. *Critical Humanism as a Philosophy of Culture: The Case of E. P. Papanoutsos*. Introd. by Th. Stavrou, Univ. of Minnesota, Minneapolis, North Central Publishing Co., 1981. Pp. 45.
6. *The Poetry and Poetics of Constantine P. Cavafy. Aesthetics Visions of Sensual Reality*, London, Harwad Academic Publishers, 1995. Pp. xxviii, 387.
7. *Η Ποίηση και η Ποιητική του Καβάφη. Αισθητικοί Οραματισμοί και Αισθησιακή Πραγματικότητα*. Ελληνική μετάφρ. Ηλία Γιαννικόπουλου και J. P. Anton, με νέα εισαγωγή του J. P. A., Αθήνα: Έκδ. "Ίκαρος", 2000, σ. 374.
8. *Categories and Experience: Essays on Aristotelian Themes*, Dowling College Press, 1996. Pp. 297.
9. *Archetypal Principles and Hierarchies: Essays on Neoplatonic Themes*, Binghamton University, 2000. Pp. v, 310.
10. *Το Χρονικό μιας Φιλοσοφικής φιλίας. Τρία κείμενα και Αλληλογραφία (1948-1982) με τον Ε. Π. Παπανούτσο*, Αθήνα, Εκδ. Gutenberg, 2004, σ. 325.
11. *American Naturalism and Greek Philosophy* (Humanity Books), New York, Armet, 2005. Pp. 326.
12. *Αρχαδικά: Ομιλίες και Μελέτες* (Bilingual Edition, English and Greek). Επιμέλεια: Θανάσης Βασιλείου, Αθήνα, Εκδ. Μίλητος, 2009, σ. 226.
13. *Έρωσ Πολιτικός: Η Επιστροφή των Ελλήνων*. Επιμέλεια: Θανάσης Βασιλείου, Αθήνα, Εκδ. Μίλητος, 2010, σ. 336.
14. *Asthetikos: Essays on Art, Architecture and Aesthetics*, by P. A. Michelis. Edited and with an Introduction by John P. Anton, Detroit, Wayne State University Press, 1976. Pp. 296.
15. *Upward Panic: The Autobiography of Eva Palmer Sikelianos*. Edited and with Introduction and Notes by John P. Anton, London, Gordon and Breach Science Publishers, Harwood Academic Publishers, 1993. Pp. 265.
16. *Ιερός Πανικός: Η Αυτοβιογραφία της Εύας Πάλμερ-Σικελιανού*. Εισαγωγή, Μετάφρ. και Σημειώσεις: John P. Anton, Αθήνα, Εκδ. Εξάντας, 1992, σ. 257.
17. *Εύας Πάλμερ-Σικελιανού, Ιερός Πανικός (Αυτοβιογραφία)*. Έκδοση αναθεωρημένη και συμπληρωμένη. Εισαγωγή, Μετάφρ. και Σημειώσεις: John P. Anton, Επιμέλεια: Θανάσης

- Βασιλείου, Αθήνα, Εκδ. Μίλητος, 2010, σ. 457.
18. *The Ancient Drama at Delphi 1927-1997: Proceedings of the Seventieth Anniversary of the Delphic Festivities*. Edited with Introduction and Notes by John P. Anton, Athens Livanis Publishers, 2002. Pp. 252.
  19. *The Foundations of Knowledge*, by E. P. Papanoutsos. Edited and with an Introduction by John P. Anton. Translated from the Greek by B. Coukis and J. P. Anton, Albany, State University of New York Press, 1968. Pp. xxx, 317.
  20. *Science, Philosophy and Our Educational Tasks*. Edited and with an Introduction by John P. Anton and G. K. Plochmann (The University of Buffalo Studies Special Monographs Vol. II, No, 2), Buffalo, NY, 1966. Pp. 67.
  21. *Naturalism and Historical Understanding: Essays in the Philosophy of John Herman Randall, Jr.* Edited and with an Introduction and Bibliography of Randall's Publications by John P. Anton, Albany, State University of New York Press, 1967. Pp. x, 323.
  22. *Essays in Ancient Greek Philosophy*. Edited by John P. Anton with G. Kustas, Introduction by J. P. Anton. Vol. I, Albany, State University of New York Press, 1971. Pp. xxxvii, 650.
  23. *Philosophy and the Civilizing Arts: Essays Presented to Herbert W. Schneider on His Eightieth Birthday*. Edited and with an Introduction by C. Walton and J. P. Anton, Athens, Ohio University Press, 1975. Pp. xxii, 508.
  24. *Hellenism and the First Greek War of Liberation (1821-1830): Continuity and Change*. Edited by N. P. Diamandouros, John P. Anton, J. Petropoulos, and Peter Topping, Thessaloniki, Institute for Balkan Studies, 1976. Pp. 298.
  25. *Science and the Sciences in Plato*. Papers contributed by G. Vlastos, A. P. D. Mourelatos, R. G. Turnbull and I. Mueller. Edited and with an Introduction by John P. Anton, New York, Eidos Publications, Caravan Press, 1980. Pp. 127.
  26. *Essays in Ancient Greek Philosophy*. Edited and with an Introduction by John P. Anton and Anthony Preus. Vol. II, Albany, State University of New York Press, 1983. Pp. xxiv, 541.
  27. *Essays in Ancient Greek Philosophy: Studies in Plato's Philosophy*. Vol. III. Edited and with an Introduction by John P. Anton and Anthony Preus. Albany, State University of New York Press, 1989. Pp. vi, 358.
  28. *Essays in Ancient Greek Philosophy: Aristotle's Ethics*. Vol. IV. Edited by John P. Anton and Anthony Preus, Albany, State University of New York Press, 1991. Pp. 284.
  29. *Essays in Ancient Greek Philosophy: Aristotle's Ontology*. Vol. V. Edited by Anthony Preus and John P. Anton, Albany, State University of New York Press, 1992. Pp. ix, 352.
  30. *Twenty Letters on the Ancient Drama* by Eva Palmer-Sikelianos. Edited and with Introduction and Notes by John P. Anton (Bilingual Edition). Translated into Greek by Loukia Tsokopoulou, Athens, Nea Synora – A Livanis Publications, 1997. Pp. 306.
  31. *Αφιέρωμα στον Κωνσταντίνο Δεσποτόπουλο*. Επιμέλεια: J. P. Anton, Δ. Ζ. Ανδριόπουλος, Β. Α. Κύρκος και Δ. Ι. Παπαδής. Αθήνα, Εκδ. Παπαζήσης, 1991, σ. 183.

(Η εργογραφία του John P. Anton περιλαμβάνει και κατάλογο με πάνω από 200 περίπου άρθρα και διβλιοκρισίες, που συνέγραψε και δημοσίευσε σε διεθνή ελληνικά και ξένα, κυρίως, περιοδικά και Πρακτικά Συνεδρίων.)

(Επιμέλεια: Χ. Α. Τ.)